

I en enkät på <http://www.sofi.se/unesco> frågas om synpunkter inför Sveriges kommande ratificering av Unescokonventionen för skydd av immateriella kulturarv. Riksförbundet för Folkmusik och Dans har dessutom särskilt ombetts av kommittén som arbetar med att förbereda Sveriges ratificering att besvara enkäten.

Nedan finns enkätfrågorna och RFoD:s svar som lämnades in under sommaren.

Lars Farago
förbundssekreterare

RFoD till SOFI om immateriella kulturarv

Var med och tyck till!

Hur ska människors minnen, berättelser, traditioner, ritualer, folkmusik, dans, hemslöjd, hantverk, språk och andra immateriella kulturarv kunna skyddas?

Unesco har tagit fram en konvention och Sverige planerar att ansluta sig till den. Konventionens syften berör områden som bevarande, dokumentation, kunskapsöverföring, information, utbildning, forskning, förmedling och internationella samarbeten. Den ställer också krav på att förteckningar över immateriella kulturarv ska upprättas.

Vi vill därför

- göra en första, översiktlig kartläggning av vilka institutioner, föreningar och andra aktörer som är verksamma inom olika områden
- ta del av era tankar och idéer om hur konventionen kan genomföras

Vi hoppas att du vill tycka till om detta och fyller i formuläret nedan. Har du frågor, funderingar eller andra typer av kommentarer är du välkommen att kontakta Leif Nilsson på telefon 018-65 21 71 eller via e-post enligt formeln fornamn.efternamn@sofi.se.

1. Uppgiftlämnare (namn och eventuell organisation)

Riksförbundet för Folkmusik och Dans, RFoD – Lars Farago

2. Vilka delar av det immateriella kulturarvet är ni verksamma inom?

RFoD är verksamt först och främst inom folkmusik, världsmusik, folkdans, världsdans. Då och då berörs andra områden så som berättande. Vi inkluderar i våra musik och dansbegrepp även sånglekar och olika typer av sång, visor ...

3. Beskriv kortfattat er roll och eventuella samlingar

RFoD har som mål att bruka kulturarven och främja professionalisering på genrens villkor och amatörverksamhet - utövande likväl som pedagogisk verksamhet. RFoD har samlat in material om den moderna folkmusik- och dansrörelsen och medverkat till publiceringen av boken Folkmusiken lever - Gammal dans och musikkultur i nya former 1984.

RFoD var drivande bakom Folkmusik och Dansåret 1990.

RFoD arbetar med integration av den kulturella mångfalden i vårt land i det svenska kulturlivet.

Detta görs både via seminarier och informationsarbete och genom att stärka kunskaper och hos utövarna.

4. Vilka insatser har ni gjort/vad gör ni nu?

Nyligen gav RFoD ut dubbel-CD Sikelej sa kamelen baserat på en bok som tagits fram inom RFoD men är utgiven av En bok för alla. Tidigare har RFoD på motsvarande sätt producerat Tjuderuttan sa räven.

RFoD arbetar med att främja öppna arrangemang med folk och världsmusik där man gärna ska dansa till musiken.

RFoD driver Stallet folk- och världsmusik - Sveriges främsta scen för genren.

RFoD har arrangörer av evenemang både lokala arrangörer och festivaler som medlemmar och arbetar aktivt för att främja dessas arbete.

Arbetet är till stora delar kulturpolitiskt och ska lägga grunden för medlemmarnas eget arbete.

RFoD:s arbete bygger på flera ideologiska beståndsdelar:

Det gamla måste få leva och utveckla för att vara relevant i det moderna samhället.

Det är viktigt att det som är gammalt dokumenteras och att kunskaper om äldre tiders kulturer görs tillgängligt.

RFoD vill främja kopplingen mellan musik och dans.

RFoD vill främja kulturell mångfald och betona både likheter och skillnader mellan kulturer.

RFoD vill främja ideellt arbete och demokratisk organisering inom området.

5. Vilka brister och behov ser ni?

Idag är dansområdets arkiv och dokumentationsbehov inte tillgodosedda. En tjänst som tidigare fanns på Dansmuseet är indraget och Arkivet för folklig dans ligger mer eller mindre i malpåse. Detta är ett stort problem.

Ansvar för dokumentation och tillgängliggörande av folklig dans behöver fastställas.

När så sker behöver perspektiven på folklig dans vidgas och utvecklas till att omfatta moderna kulturformer t ex hiphop och mångfalden av danstraditioner som lever i Sverige med olika kulturell bakgrund.

På musik och dansområdet behövs en struktur för tillgängliggörande av kultur med hög kvalitet och undanröjande av hinder för utövande av traditionella kulturformer.

6. Vilka är era förväntningar på konventionen?

Konventionen bör peka ut olika områden - bidra till att möjligheter och problem kartläggs.

Formerna för detta bör vara demokratiskt uppbyggda. Organisationer så som RFoD bör bjudas in till aktivt arbete och ges stöd till sådant arbete som levandegör traditioner. Motsvarande möjligheter bör finnas inom immateriella kulturarvsområdet som existerar för skydd av materiella byggnader / miljöer.

Det är viktigt att det utvecklas samverkan mellan forskare / experter och utövarvärlden. Konventionen bör uppmuntra och underlätta sådant - finna vägar för finansiering.

Sist och inte alls minst är vår förväntan att konventionen ska bidra till att sprida kunskap till en bred allmänheten om våra immateriella kulturarv och deras värden.

Vi föreslår att Sverige aktivt arbetar för ett modernt synsätt på de traditionella musik och dansformerna. Exempelvis genom att vi söker samverkan med övriga Norden för att "polska / pols" ska bli erkänt som ett immateriellt världsarv.

Listan på dylika åtgärder kan göras lång.

Ett viktigt ämne är upphovsrättsfrågorna.

Både listor på behov och diskussioner om upphovsrätt bör ske i nära samverkan med de som bär vidare traditionerna. Detta är ofta individer, enskilda spelmän, dansare, pedagoger, arrangörer ...

RFoD utgår från att Sverige också skall arbeta aktivt för att främja den kulturella mångfalden inom vårt land och internationellt.

7. Vad kan ni bidra med?

RFoD representerar moderna synsätt på gamla kulturformer. RFoD är en länk mellan utövare och myndigheter. RFoD har medlemmar med stora kunskaper som är viktiga för tillämpningen av konventionen i Sverige

RFoD har och vill vidareutveckla internationella kontaktnät mellan utövare inom våra arbetsområden. Dessa internationella nätverk kan också bidra positivt till konventionens tillämpning.

8. Hur bör arbetet med det immateriella kulturarvet i Sverige samordnas?

De ideella organisationer som hittills haft en mycket viktig roll för att upprätthålla och utveckla våra immateriella kulturarv skall ges inflytande i kommittéer och beslutande organ. Dessa organisationers arbete bör stärkas genom resurser till exempelvis regionala konsulenter med specialistkunskaper inom folkmusik, världsmusik, folkdans, världsdans.

9. På vilket sätt tycker ni att konventionen bäst kan genomföras och tillämpas i Sverige?

Sverige bör ratificera konventionen och fastställa ansvarsområden - utse exempelvis myndigheter och organisationer att gemensamt främja dessa ansvarsområden.

10. Hur skall Sverige verka i ett globalt perspektiv?

Sverige ska verka både genom att stödja arbetet med immateriella kulturarv i andra länder, uppbyggnaden av arkiv, främja dokumentation, stödja utbildningar, främja praktisk användning.

Detta internationella måste dock bygga på att Sverige kan vara en förebild genom det arbete som görs här hemma. Detta gäller både skydd och utveckling av traditioner med gamla rötter i Sverige men också genom det arbete som görs för traditioner som invandrat hit under de senaste decennierna.

De främsta i arbetet här hemma bör också vara de som deltar i uppbygganden av internationella projekt.

11. Ytterligare synpunkter

RFoD hoppas att vi kan ha en aktiv roll i arbetet för ratificeringen av konventionen i Sverige och i det fortsatta kartläggnings- och utvecklingsarbetet.